

СТАНОВИЩЕ

на Българска стопанска камара (БСК) и на Професионална асоциация „Европейски и национални програми за развитие“ (ПАЕНПР) по документите за 6-то заседание на КН на ОПИК и ОПИМП, насрочено за 17.05.2018 г.

БСК и ПАЕНПР имат **следните бележки и предложения** по предложените за одобрение документи на 6-тото заседание на КН на ОПИК и ОПИМП.

I. По промените във Вътрешни правила за работа на Комитета за наблюдение

1. Предлагаме в член 20 на Раздел X. Допълнителна разпоредба да се създаде нова точка 3 със следното съдържание:

„3. „методологията и критериите за подбор на операции“ по чл. 2, т. 1 включват пълното детайлно описание на критериите за оценка на проектните предложения във вида, в който Управляващият орган ги публикува като част от Условието за кандидатстване по съответната процедура за безвъзмездна финансова помощ.“

Обосновка: Практиката на УО на ОПИК е да предлага на КН за одобрение само обобщени „методология и критерии за подбор на операции“, в която критериите за оценка са представени само схематично (по наименование), без да се посочват съдържанието и начина за определяне на тези критерии, като освен това се представя единствено максималния брой възможни точки по критерия, без да се дават на отделните оценъчни диапазони и присъжданите за всеки от тях точки. Това прави приемането от КН на „методология и критерии за подбор на операции“ съвсем формално и несъдържателно, тъй като въз основа на техните съвсем общи формулировки УО впоследствие без санкцията на КН самостоятелно влага в тях произволно съдържание, като по този начин ги тълкува и прилага по свое самостоятелно усмотрение. Този подход няма нормативно основание и на практика влиза в противоречие с правомощието на КН по чл. 125, пар. 3, т. 2 във връзка с чл. 49, пар. 2 от Регламент № 1303/2013 да определя критериите за подбор на проекти. Нито Регламент № 1303/2013 в посочените разпоредби, нито ПМС № 79/2014 в своя чл. 11, ал. 1, т. 1 правят разлика между „критерии за подбор на операции“ и „критерии за оценка на проектни предложения“, поради което прилагането на такова разграничение от Управляващия орган на практика обезсмисля правомощието на КН за приемане на критериите за подбор на проекти, тъй като му дава възможност без контрола на КН самостоятелно да приема и прилага реалните детайлни критерии за подбор на проектите. Чрез добавянето на настоящата точка в Допълнителните разпоредби на настоящите Правила този проблем ще бъде отстранен.

Обосновка: Предлаганите промени според нас се налагат, за да се съобразят в пълна степен условията на процедурата с изискванията на режима държавна помощ за иновационни клъстери по чл. 27 от Регламент (ЕС) № 651/2014 г.

Предлаганите промени за съобразяване с този режим на държавна помощ са следните:

а) Допустим кандидат може да бъде само „юридическото лице, ръководещо дейността на иновационния клъстер (клъстерна организация)“, но не и непersonифицирани обединения (обединения, които не са юридически лица). Това е видно от чл. 27, пар. 3 от Регламент № 651/2014. Ето защо обединенията, които не са юридически лица, следва да отпаднат като допустими кандидати.

б) Съгласно чл. 27, пар. 5 от Регламент № 651/2014 съществена част от допустимите за подпомагане дейности са инвестиционните разходи за изграждането или модернизирването на иновационни клъстери, като допустимите разходи включват инвестиционните разходи в материални и нематериални активи в материални и нематериални активи. Въз основа на пар. 3 и 4 на чл. 27 и пар. 92 на чл. 2 от регламента е видно, че се касае за инвестиционни разходи за клъстерни съоръжения (cluster's facilities) за съвместно използване от членовете на клъстера.

II. По проекта на промени в ИГРП за 2018 г.

1. Предлагаме следните изменения в ИГРП за 2018 г. по процедура № 2 „Развитие на иновационни кълстери“ по Приоритетна ос 1 „Технологично развитие и иновации“

Наименование на процедурата	Цели на предоставяната БФП по процедурата	Начин на провеждане на процедурата съгласно чл. 2 от ПМС № 162 от 2016 г.	Извършване на предварителен подбор на концепции за проектни предложения	Общ размер на БФП по процедурата (в лв.)	Допустими кандидати	Примерни допустими дейности	Категории допустими разходи	Максимален % на съфинансиране	Дата на обявяване на процедурата	Краен срок за подаване на проектни предложения	Представява ли процедурата /част от нея:		Размер на БФП за проект (в лв.)	
											държавна помощ	минимална помощ	минимален	максимален
Приоритетна ос 1 „Технологично развитие и иновации“														
Развитие на иновационни кълстери	Предоставяне на подкрепа за създаване и развитие на иновационни кълстери в България	Процедурата на подбора на проекти	Не	29 924 199 лв./ 15.3 млн.евро	Юридически лица, ръководещи дейността на иновационни кълстери (кълстерни организации).	Инвестиции в ДМА и ДНА за изграждането или модернизирането на иновационния кълстер (кълстерни съоръжения за общо/споделяно ползване) Подкрепа за оперативната дейност на иновационния кълстер	Разходи за ДМА и ДНМА, вкл. ограничен и СМР Оперативни разходи (разходи за персонал и	65%	Септември 2018 г.	Ноември 2018 г.	Да	Да	200 000 лв.	1 500 000 лв.

						<p>(дейности по: подобряване сътрудничество то, обмена на информация</p> <p>в подкрепа на бизнеса и трансфера на технологии; маркетинг на клъстера с цел увеличаване на участието на нови предприятия или организации; организиране на програми за обучение, семинари и конференции в подкрепа</p> <p>на обмена на знания и работата в мрежа, и транснационално сътрудничество)</p>	<p>аминистративни</p> <p>разходи, вкл. (включително непреки общи разходи)</p>								
--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	--

При предложената от УО формулировка на допустимите дейности, вероятно поради технически пропуск, инвестициите в клъстерни съоръжения не са включени сред допустимите дейности. Посочените в предложението на УО допустими дейности: „дейност по подобряване сътрудничеството, обмена на информация в подкрепа на бизнеса и трансфера на технологии; дейност по маркетинг на клъстера с цел увеличаване на участието на нови предприятия или организации; дейност по организиране на програми за обучение, семинари и конференции в подкрепа на обмена на знания и работата в мрежа, и транснационално сътрудничество“, както се вижда от чл. 27, пар. 7 и 8 от Регламент № 651/2014 г., представляват оперативни дейности, т.е. дейности, за които се предоставя оперативна помощ (operating aid), а не инвестиционни дейности (дейности, за които се предоставя инвестиционна помощ (investment aid)).

Ето защо предлагаме колона „Примерни допустими дейности“ да се редактира по предложения начин.

в) Предвид обстоятелството, че по проектите ще бъдат включени инвестиционни разходи за общи клъстерни съоръжения, за изграждането и/или реновирането на които може да са необходими и оперделени СМР. Ето защо предлагаме като допустими разходи да бъдат добавени и „ограничени СМР“ (конкретните ограничения относно допустимите СМР следва да бъдат въведени от УО в Условиата за кандидатстване по процедурата).

г) Съгласно чл. 27 от регламента допустимите разходи за категоризирани в два вида: инвестиционни и оперативни. В рамките на оперативните разходи в пар. 8 са изброени няколко вида разходи от този вид, след които и разходи за персонал и административни разходи. Предлаганата от нас формулировка на допустимите разходи в колона „Категории допустими разходи“, с цел пълна яснота, се придържа към тази обща категоризация на двата вида разходи. Допълнително предлагаме и позициране на т.нар. „режийни разходи“. Това понятие е неточен превод от overhead cost, което буквално означава „непреки общи разходи“. Понятието „режийни разходи“ не съществува в българското счетоводно законодателство, като освен това в счетоводната теория се разбират „непреки разходи“ (разходи, които не могат да бъдат пряко отнесени към определена приходогенерираща дейност), като обаче тези „непреки разходи“ могат да бъдат както общи (отнасящи се до дейността на предприятието като цяло, така и специфични (отнасящи се само до определена група дейности). В тази връзка предлагаме вместо „режийни разходи“ да се използва понятието „общи непреки разходи“, тъй като това е точният смисъл в управленското счетоводство на понятието overhead costs.

д) Допълнително предлагаме завишаване на максималния допустим размер на БФП по проектите от 500 хил. лв. на 1 500 000 лв. Считаме, че това е обосновано предвид наличието на допустими инвестиционни разходи за изграждане или модернизиране на клъстерни съоръжения за общо ползване. Този таван на БФП би съответствал на тавана на БФП, който бе приложен по процедура BG16RFOP002-2.009 „Развитие на клъстери в България“ за „средната“ категория „развиващи се клъстери“. По настоящата процедура се касае за иновационни клъстери, като е добре известно, че иновационната инфраструктура по правило е на относително по-висока стойност от неиноационната инфраструктура, която вече бе подпомагана по посочената процедура в посочения максимален размер.

2. По процедури № 4 „Подобряване на производствения капацитет и развитие на специализирани услуги за МСП и ИКТ“ и № 5 „Насърчаване на предприемачеството“

По двете процедури е предвидено изпълнение на процедурите чрез **два крайни срока за кандидатстване**, при което обаче не е указано как ще става класирането на проектите по двата крайни срока, нито е предвидено разпределение на общия бюджет по двата срока.

Считаме, че **липсата на предварително обявено разпределение на общия бюджет по процедурата по двата крайни срока ще доведе до неравнопоставеност и дискриминационно третиране на кандидатите от втория краен срок**. ЗУСЕСИФ дава възможност за процедура с два или повече срока за подаване на проекти, като обаче нито в ЗУСЕСИФ, нито в ПМС № 162/2016 г. не е изрично регламентиран реда за финансиране на проектите при 2 и повече срока. При тази нормативна празнота структурирането на процедурата с 2 или повече крайни срока за кандидатстване следва да става в съответствие с общите принципите, посочени в чл. 29, ал. 1 от ЗУСЕСИФ, а именно - равнопоставеност и недопускане на дискриминация. Приложено към процедура за подбор с 2 и повече крайни срока за кандидатстване това означава да се направи едно от двете:

- Да се обяви предварително разпределение на общия бюджет по процедурата по всеки от крайните срокове;

или

- Да се обяви, че предвидените по процедурата средства ще бъдат приоритетно разпределени за класирането по първия краен срок, като проектите от втория краен срок ще бъдат финансирани само при наличие на остатъчен (неразпределен) финансов ресурс¹ от предходния краен срок.²

Аргумент за това разбиране ясно се извежда от чл. 30, ал. 2 от ЗУСЕСИФ, който при процедура с два и повече крайни срока за кандидатстване говори за „второто и следващите производства“. Очевидно ЗУСЕСИФ разглежда кандидатстването по два и повече крайни срокове в рамките на процедурата за подбор на проекти като отделни административни производства, което означава **отделно за всеки срок класиране и одобряване за финансиране на подадените проекти**. Тъй като съгласно чл. 19, ал. 2 от ПМС № 162/2016 г. одобряването за финансиране е функция и от общия размер на предвидените за съответното класиране средства, **липсата на предварителна яснота при откриването на процедурата** (i) за размера на средствата предназначени за всяко отделно производство (класиране), или алтернативно – (ii) за приоритетността (поредността) на разпределение на средствата по отделните класирания (отделните производства) **води до неравнопоставено дискриминационно третиране на проектите от различните крайни срокове**, изразяващо се в това, че проекти с еднакво качество (точки), но подадени в различни крайни срокове, се третират по различен начин, без това да е предварително изрично обявено. Подобна ситуация вече доведе до труднопреодолими проблеми при класирането на проектите по процедура BG05M9OP001-1.003 „Ново работно място 2015“ по ОП „Развитие на човешките ресурси 2014-2020“, и подобно развитие следва да не се допуска по настоящата процедура.

Отделно от горното, считаме, че предвиждането на 2 крайни срока е **необосновано**, тъй като предвиденият общ бюджет е сравнително малък спрямо очаквания голям интерес и по двете процедури, което прави ненужно определянето на втори допълнителен краен срок.

Във връзка с горното предлагаме двете **процедури да се обявят само с един краен срок**. Алтернативно – ако се запази обявяването при два крайни срока – общият бюджет по двете процедури да се разпредели предварително за отделните две класирания по двата крайни срока за кандидатстване..

III. По Методологията и критериите за подбор на операции по процедура „Насърчаване на предприемачеството“

Считаме, че в представената за второ обществено обсъждане документация по процедура „Насърчаване на предприемачеството“ са внесени известни положителни корекции спрямо предходната версия на документацията, която бе разглеждана на предишното 5-то заседание на КН. Въведено е изискване за представяне на бизнес-план по образец, който ще служи и за целите на оценката на проектите. Променени и прецизирани са някои изисквания по отношение на максималния размер и интензитет на БФП, допустимостта на кандидатите и допустимите разходи, добавен е нов показател за оценка, като са променени и относителните тегла на оценките по отделните критерии.

Независимо от посочените незначителни подобрения обаче, представената за второ обществено обсъждане документация **не е съществено променена** в сравнение с предходната версия на документацията, въпреки доста оживеното обществено обсъждане, получените множество критики и конструктивни предложения от различни организации на целевите групи, вкл. от ПАЕНПР. За съжаление, основните ни критики към процедурата, дадени във връзка с първото обществено обсъждане, остават валидни и сега. Процедурата продължава да не е добре конструирана по отношение на допустимите кандидати, сектори и разходи, критериите за оценяване не са адекватни по отношение на целите на процедурата, а неясните им формулировки позволяват много голям субективизъм при оценяването.

¹ Като се има пред вид, че по смисъла на ЗУСЕСИФ и ПМС № 162/2016 г. остатъчен финансов ресурс ще бъде налице само ако такъв остане неразпределен след финансирането на всички допустими проекти, подадени в рамките на съответния краен срок, т.е. при липса на проекти в резервния списък по чл. 35, т. 2 от ЗУСЕСИФ (респ. чл. 20, ал. 1, т. 2 от постановлението).

² Общо класиране на проектите, независимо от срока на подаване, не е допустимо, тъй като чл. 30, ал. 2 от ЗУСЕСИФ ясно предвижда провеждането на отделни административни производства по отделните крайни срокове.

Становището ни по концептуалните проблеми на процедурата бяха подробно изложени на предишното заседание на КН, като не е необходимо тук да ги повтаряме отново.

Основните ни технически критики към процедурата продължават да са следните:

1. По отношение на допустимите кандидати и сектори

а) Предвидено е, че са допустими само кандидати, регистрирани след 31.12.2016 г. Както многократно вече бе посочено по време на предишните обществени обсъждания по процедурата, както допустими би следвало да бъдат приети и кандидати, които макар да са регистрирани преди тази дата, са били икономически неактивни, т.е. не са осъществявали икономическа дейност след тази дата, което следва да се установи чрез подадена в НСИ/НАП декларация за неактивност. Мотивите за това предложение са свързани с обстоятелството, че са налице стотици хиляди регистрирани и ТР предприятия, които не осъществяват дейност, т.е. са икономически неактивни. Не би трябвало да съществува пречка, вместо специално за кандидатстване по процедурата да се създават нови предприятия, вместо да се ползват вече съществуващи такива, които обаче са икономически неактивни.

Предложението ни е като допустими кандидати да се предвидят и кандидати, които са регистрирани преди 31.12.2016 г., но след тази дата и до настоящия момент са икономически неактивни, т.е. не са осъществявали икономическа дейност (което да се установява чрез подадената от тях в НСИ/НАП декларация за неактивност).

б) Остава принципно нерешен проблемът с определянето на допустимите сектори. Между първото и второто обществено обсъждане управляващият орган е направил известни корекции в списъка на допустимите сектори, като е добавил към първата група сектори (**„сектори от НСНМСП, изведени като приоритетни за създаване и развитие на нови предприятия“**) секторите ИКТ, издателска дейност и научни изследвания, които досега бяха необосновано изключени от кръга на допустимите.

Проблемът с втората група допустими сектори, наречени **„сектори, свързани с преодоляване на европейски и регионални предизвикателства“**, обаче остава напълно нерешен. Както вече обосновахме в предишното си становище, включените в тази група сектори нямат почти нищо общо с *областите, свързани с европейските и регионалните предизвикателства*, които следва да се обект на подпомагане по тази процедура, в съответствие с изричния текст на ОПИК по тази процедура и съображение (8) от преамбюла на Регламент № 1301/2013. Включените сектори противоречат дори на дефиницията на областите, свързани с европейски и регионални предизвикателства, съдържаща се в Приложение Л.

В посочения текст на Регламент № 1301/2013 тези области са дефинирани така: *„нововъзникващи области, свързани с европейските и регионалните предизвикателства, като например творческия и културния сектор и иновационни услуги, отразяващи нови обществени изисквания, или с продукти и услуги, свързани със застаряването на населението, полагане на грижи и здравеопазване, иновации в областта на околната среда, нисковъглеродната икономика и ефективността на ресурсите.“* Очевидно е, че тук приоритетно се включват дейностите в **Сектор Q „Хуманно здравеопазване и социална работа“** (*„продукти и услуги, свързани със застаряването на населението, полагане на грижи и здравеопазване“*), а защо не е и секторите **E37 „Събиране, отвеждане и пречистване на отпадни води“** и **E38 „Събиране и обезвреждане на отпадъци“** (*„иновации в областта на околната среда, нисковъглеродната икономика и ефективността на ресурсите“*). Тези сектори обаче необяснимо липсват в списъка на допустимите сектори.

Същевременно сред допустимите в сектори в тази група са включени такива, които поради естеството си нямат нищо общо с *областите, свързани с европейските и регионалните предизвикателства*, както те са описани в съображение (8) от преамбюла на Регламент № 1301/2013. Като допустими са включени сектори, характеризиращи се с **манифактурен, занаятчийски тип производство**, еманация на **нискотехнологични, дори ръчни производства**, които НСНМСП и самата ОПИК дефинитивно считат за неперспективни за растеж на българската икономика, като заявяват за своя цел намаляването на техния относителен дял чрез секторно реструктуриране на икономиката. Дори в самата аналитична част на Условието за кандидатстване (т. 6 на стр.4) е посочено, че сред основните предизвикателства пред развитието на предприемачеството в България е, че е малък дялът на новите предприятия, ориентирани към сектори с висока добавена стойност, и че е изключително ниска иновационната активност сред тях. Въпреки този правилен извод, **по процедурата са предвидени за**

приоритетно подпомагане именно нискотехнологични сектори с ниска добавена стойност и липсващ иновационен потенциал.

2. По отношение на допустимите разходи

а) Допустимите разходи по проектите по същество представляват безвъзмездно **инвестиционно и оборотно финансиране на стартиращ бизнес** в максимален **размер 250 000 лв.** при интензитет на безвъзмездното финансиране **80%**.

Поддържаеме принципната си критика към допустимите за финансиране разходи, като считаме, че допустимите разходи са необяснимо всеотраслни, щедри и разточителни, предвид изключително рисковия характер на тези бизнес-проекти. Изключително широкият обхват на допустимите и високият интензитет на помощта не кореспондират с високорисковия характер на целевите проекти и статистически обосновааната вероятност голяма част от предприятията-бенефициенти да не оцелеят в средносрочен 3-5 годишен период.

б) В рамките на допустимите разходи за персонал е предвидено финансиране на възнаграждението на „предприемача“, като е въведено **изискване същият да бъде нает на трудов договор** на минимум 4 часа на ден за период от минимум 6 месеца.

Считаме, че това изискване е неадекватно в 2 отношения.

На първо място, считаме, че с оглед ключовата роля на предприемача в реализирането на проекта, следва да се въведе изискване предприемачът задължително да бъде и управляващ/представляващ на предприятието-кандидат, не само просто мажоритарен съдружник в него. Именно управляващият бизнеса на стартиращото предприятие има решаваща роля за неговия успех или неуспех, а не съдружниците в него като такива. Ако не е налице изискване предприемачът да е и управляващ и представляващ предприятието-кандидат, би се получила нелогичната ситуация оценката на образованието и професионален опит на „предприемача“ има много висок относителен дял в оценката на проекта, но всъщност към него да няма изискване пряко да се ангажира с управлението на бизнеса, за който кандидатства.

На второ място, изискването за наемане на предприемача на трудов договор е неадекватно. Ако предприемачът е и управляващ на предприятието, което ще бъде най-честият случай, а според нас дори следва да се въведе като изрично изискване, то той би бил нает по договор за управление, което е най-честата практика, а не по трудов договор (дори теоретично е спорно дали въобще дейността по управление на бизнеса поради спецификата си подлежи въобще на възлагане по трудов договор, който е договор за престиране на работна сила, но не и за постигане на определени резултати, което обаче е особено характерно за бизнес-управлението).

Във връзка с горното предлагаме изискването предприемачът да бъде нает по трудов договор да отпадне, като бъде заменено от изискване предприемачът задължително да бъде управляващ и законен представител на предприятието-кандидат, нает по договор за управление.

в) Сред лицата, различни от предприемача, които ще са предмет на оценка, не е включено най-важното за успеха на бизнеса лице, а именно управляващия и представляващия бизнеса. В тази връзка предлагаме, ако не се възприеме идеята предприемачът задължително да е и управляващ и представляващ кандидата, то алтернативно задължително да се включи в кръга на лицата от екипа на предприемача – обект на оценка, управляващия и представляващия кандидата, ако той е различен от кандидата, като за него се предвиди самостоятелна оценка, а не оценка в рамките на общия екип.

г) В рамките на допустимите разходи са включени „разходи за материали и консумативи, необходими за реализиране на пазара на продукти“.

Считаме, че тази категория разходи е принципно недопустима за финансиране поради нарушаване на non-profit принципа (забраната за генериране на печалба) от предоставената БФП, закрепен в чл. 125, пар. 4 и 5 от Финансовия регламент № 966/2012 и в чл. 4, ал. 3 от ЗУСЕСИФ. Тази категория допустими разходи директно влиза в противоречие с non-profit принципа, тъй като в случая е налице директно генериране на печалба по см на чл. 125, пар. 5 от Финансовия регламент № 966/2012. (превишение на приходите над допустимите разходи). Превишението на приходите над разходите по проекта ще бъде генерирано от прихода от последяващата препродажба (макар и в преработен вид) на закупените с БФП по проекта материали и суровини за производство. Приходът от продажбите на преработените суровини и материали са чиста печалба за бенефициента от проекта, тъй като разходът за тях е изцяло платен по проекта. Спрямо тези разходи не е налице нито едно от изключенията на принципа за негенериране на печалба, посочени в ал. 2 на чл. 125, пар. 4 на регламента. Поради недопустимостта на тази

категория разходи за материали и консумативи, финансирането им по проектите би представлявало неправомерна държавна помощ, подлежаща на възстановяване от страна на бенефициента. Това би могло да бъде лесно констатирано при последваща проверка на външни контролни органи, като действащият режим на възстановяване на неправомерна държавна е особено неблагоприятен за бенефициента. Ето защо, с оглед избягване на евентуални неблагоприятни за бенефициентите последици, следва управляващият орган още отсега ясно да се установи, ако е необходимо - в диалог с ЕК, дали тази категория разходи са принципно допустими.

д) Като недопустими са определени разходите за консултантски услуги за разработване на проектното предложение. Считаме, че това е необосновано и неадекватно с оглед спецификата на целевата група бенефициенти.

Особено полезно и важно за стартиращите предприемачи би било да могат да ползват професионална консултантска помощ за изготвянето на качествено проектно предложение, вкл. професионално разработен бизнес-план. Предвид това е необяснимо защо този вид разход е обявен за недопустим, въпреки че приложимият режим минимална помощ позволява този тип допустими разходи.

3. По Методологията и критериите за избор на операции

Поддържаеме критиката си, че критериите за оценка по същество са необвързани с целите на процедурата и небалансирани, като дават **голяма възможност за субективност** при оценяването. Широката възможност за субективно оценяване, от своя страна, не гарантира спазването на принципите на прозрачност, равно третиране, ефективност и ефикасност при управлението на средствата от ЕСИФ.

а) Първите три критерия за техническа и финансова оценка „1. Пазарна приложимост на предприемаческата идея“, „2. Социален ефект от реализацията на предприемаческата идея“ и „3. Екологичен ефект от реализацията на предприемаческата идея“ предоставят силна възможност за необективно оценяване.

Параметрите за оценка по всеки отделен показател в рамките на тези критерии **дава възможност оценката субективно да варира в изключително широки граници (от 1 до 4 точки) въз основа на субективна преценка на оценявания дали представената информация покрива всички изисквания и дали е изчерпателна.**

По отношение на информацията по първия критерий „1. Пазарна приложимост на предприемаческата идея“ следва да се има пред вид, че се касае за предварителна, първична, съвсем обща базова маркетингова информация относно предприемаческата идея (изготвянето на пълно маркетингово проучване е предвидено като допустима дейност едва по самия проект), при което обемът на информацията, която може да бъде изложена, е ограничен в електронния формуляр в ИСУН до 10 000 знака.

По втория критерий „2. Социален ефект от реализацията на предприемаческата идея“ са обособени три показателя за оценка, които са изключително неясно формулирани и взаимно преплитачи се, което отново позволява изключително субективна оценка. Съществува и възможността за допълнителна субективност на оценката по линия на субективната преценка на оценявания дали представената информация покрива всички изисквания и дали е изчерпателна.

По аналогичен начин, по третия критерий „3. Екологичен ефект от реализацията на предприемаческата идея“ отново са обособени три показателя за оценка, които са изключително неясно формулирани и взаимно преплитачи се, което отново позволява изключително субективна оценка. Отново съществува и допълнителната възможност за субективност на оценката по линия на субективната преценка на оценявания дали представената информация покрива всички изисквания и дали тя е изчерпателна.

Като се има пред вид, че оценката по посочените три показател е с голяма относителна тежест, става ясно, че **субективната оценка по тези критерии може напълно да предопредели цялостното класиране на проектите.**

б) Поддържаеме критиката си за неадекватността на **критериите за оценка, свързани с изискванията за образование и професионален опит на предприемача и екипа му**, заявени при първото обществено обсъждане.

Отделно от това, от техническа гледна изискването за образование и опит (на предприемача и екипа му) **в областта на предприемаческата идея**, не е подкрепено от ясна и недвусмислена дефиниция как ще се определя принадлежността на образованието и опита към областта на предприемаческата идея. Опитът за такава дефиниция от страна на УО (съдържаща се в Приложение Л към публикуваните за обществено обсъждане Условия за кандидатстване), а именно „наличието на логическа свързаност между образованието, опита, и предприемаческа идея“) с нищо не помага да се реши този проблем, което от своя страна отваря поле за изключително субективно прилагане на показателя от страна на оценяващите без възможност за обективен контрол. Ще се счита ли например, че икономическо образование попада „в областта на предприемаческата идея“, ако се касае за бизнес в областта на обработката на метали? А юридическо такова? А инженерното образование ще се счита ли, че попада в обхвата на дизайнерски бизнес (сектор М74.10 „Дейности в областта на дизайна“)? Очевидна е възможността за напълно субективно оценяване и по тези критерии.

в) Въведения нов допълнителен критерий за оценка на ефективността на предприемаческата идея 5. „Прогнозна стойност на EBITDA“ по същество дублира оценката по показател 4. „Прогнозна стойност на нетните приходи от продажби“.

Считаме, че едновременното прилагане на двата критерия 5. „Прогнозна стойност на EBITDA“ и 4. „Прогнозна стойност на нетните приходи от продажби“ е безсмислено. EBITDA, съпоставен с БФП по проекта, е по-ефективен измерител на рентабилността (устойчивостта) на създадения бизнес от показател 4. „Прогнозна стойност на нетните приходи от продажби“, като за разлика от последния поради спецификата си EBITDA е универсално приложим за всички отрасли. В крайна сметка важна е възвръщаемостта (рентабилността) на бизнеса, независимо чрез какъв обем продажби тя е реализирана. Обемът продажби е различен при различните бизнеси, като е възможно при по-нисък обем продажби да се реализира по-висока рентабилност – това показва, че показателят 4. „Прогнозна стойност на нетните приходи от продажби“ може да е дискриминационен спрямо някои сектори, като същевременно не е необходим при наличието на показателя EBITDA.

От тази гледна точка няма смисъл устойчивостта на бизнеса да се оценява по два показателя, по същество възпроизвеждащи сходни оценки. В тази връзка предлагаме да остане само показателят 5. „Прогнозна стойност на EBITDA“ като универсално приложим показател, а показател 4. „Прогнозна стойност на нетните приходи от продажби“ бъде заличен.

г) Предлагаме да се даде по-голяма тежест на оценките по регионална приоритизация и съответствие с ИСИС, за сметка на оценките на предприемача и екипа.

д) Предлагаме показателят по т. IV. 1. „Реалистичност на разходите по проекта“ да отпадне.

Този показател не представлява оценка на качеството на проекта и очакваните ефекти за бенефициента и обществото от него, а представлява по същество санкция, която се налага на кандидата от Оценителната комисия за установени в процеса на оценка при несъществени грешки (неточности) в съставянето на проекта. Касае се за „служебна санкция“ от страна на Оценителната комисия за допълнителната ѝ работа, свързана с коригирането на бюджета на проектно предложение, а не за оценка на качеството на проектното предложение по отношение на неговите заложи цели и резултати.

По същество критерият „Реалистичност на разходите по проекта“ оценява проекта по три показателя: (а) допустимост на разходите, вкл. по отношение съответствие с проектните дейности, (б) съответствие с пазарните цени и (в) извършване на корекции в бюджета (от УС). Първият показател касае допустимост за разхода и не следва да бъде предмет на оценка по същество. Вторият показател пък следва да бъде или критерий за допустимост (при несъответствие с пазарните цени проектът следва или да се отхвърля, или да се коригира бюджета (третият показател). Ако пък бюджетът се коригира от Оценителната комисия, и това е приемливо и за кандидата, то проектът в този му вид вече ще е приемлив и тогава оценката по третият показател би представлявала необоснована „санкция“ за кандидата (за това че по една или друга причина първоначално е посочил по-висок размер на бюджета, който недостатък обаче впоследствие е преодолян. Всичко това прави необосновано прилагането на посочения критерий т. IV. 1. „Реалистичност на разходите по проекта“ като показател за оценка по същество на проекта.

След извършената от Оценителната комисия допълнителна работа по коригиране на бюджета на проекта последният, със своите заложи цели, дейности и резултати е придобил вече окончателен вид, съответстващ напълно на изискванията Какъв е смисълът тогава върху

този проект да се налага санкция, изразяваща се в намаляването на точки и по-ниско класиране, и не представлява ли това дискриминационно третиране на този проект спрямо друг проект, който има по-ниска оценка по всички други показатели, но чийто бюджет не е бил предмет на корекция от страна на Оценителната комисия. В крайна сметка целта на оценяването е не налагане на санкции, а подбор на проекти, които ще предоставят добавена стойност за обществото.

В тази връзка предлагаме критерият т. IV. 1. „Реалистичност на разходите по проекта“ да отпадне.

София, 14.05.2018 г.

Българска стопанска камара

Професионална асоциация „Европейски и национални програми за развитие“